

hbo-bachelor
Rechten
Stichting Hogeschool NHA

1	Samenvattend advies	3
2	Werkwijze panel	5
3	Beschrijving van de opleiding	6
3.1	Algemeen	6
3.2	Profiel instelling	6
3.3	Profiel opleiding	6
4	Opleidingsbeoordeling	9
4.1	Beoogde eindkwalificaties	9
4.2	Programma	11
4.3	Personeel	16
4.4	Voorzieningen	18
4.5	Kwaliteitszorg	19
4.6	Toetsing	20
4.7	Afstudeergarantie en financiële voorzieningen	22
4.8	Aanbevelingen van panel	22
4.9	Algemene conclusie kwaliteit opleiding	22
5	Overzicht oordelen	24
	Bijlage 1: Samenstelling panel	25
	Bijlage 2: Programma locatiebezoek	27
	Bijlage 3: Overzicht van bestudeerde documenten	28

1 Samenvattend advies

Dit samenvattend advies omvat de voornaamste overwegingen van het panel over de aanvraag tot accreditatie voor de nieuwe opleiding hbo-bachelor Rechten van Stichting Hogeschool NHA.

De doelstellingen van de opleiding zijn voldoende onderbouwd. De opleiding heeft zich volgens het panel breed genoeg georiënteerd en nuttige bronnen geraadpleegd om tot de doelstellingen te komen. Wel was de vergelijking met andere instellingen die hbo-rechten aanbieden, weinig diepgaand en bij instellingen die deze als afstandsonderwijs aanbieden, ontbrak de Open Universiteit. Het panel heeft waardering voor het profiel van de opleiding, zijnde het streven om de studenten vooral op te leiden voor functies bij de overheid en in het bedrijfsleven. De eindkwalificaties zijn op het landelijk beroeps- en opleidingsprofiel, inclusief de BOKS (*body of knowledge and skills*) afgestemd en zijn daardoor gelegitimeerd. Ook beantwoorden ze aan het bachelorniveau. De twee eigen eindkwalificaties die de opleiding heeft toegevoegd, vindt het panel amper onderscheidend van andere opleidingen hbo-rechten. Het panel is wel te spreken over de samenstelling, deskundigheid en betrokkenheid van de beroepenveldcommissie van de opleiding.

Het curriculum is een getrouwe afspiegeling van de eindkwalificaties en ook van de BOKS. De opleiding heeft de onderdelen van het eerste jaar goed beschreven, hetgeen vertrouwen wekt voor de overige jaren. Het panel acht de inhoud van de onderdelen van het curriculum en de themaopdrachten voldoende maar de samenhang van het curriculum, de visie op het vakgebied en de profilering van de afstudeerrichtingen verdienen nog aandacht. De visie op de opleiding is te impliciet en de afstudeerrichtingen Bedrijfsjurist en Overheidsjurist zouden geprononceerder naar voren moeten komen. Het panel beveelt daarnaast aan de studentenbegeleiding meer in handen te leggen van inhoudsdeskundigen. Het panel is positief over de wijze waarop en de mate waarin de studenten in aanraking komen met de beroepspraktijk en het praktijkgerichte onderzoek. Dat gebeurt in de stage (beroepspraktijk) en in het afstuderen (praktijkgericht onderzoek). De themaopdrachten dragen wel bij aan de beroepspraktijk maar niet zoveel als mogelijk zou zijn, omdat ze vooral schriftelijk zijn. De aandacht voor internationale onderwerpen is voldoende. Een attentiepunt is de literatuur die naar het oordeel van het panel meer hbo-gericht zou kunnen zijn. Nu is deze vooral academisch georiënteerd.

De toelatingseisen die aan de studenten worden gesteld, voldoen. Het panel staat positief tegenover de aanvullende mogelijkheden die de studenten worden geboden in de vorm van de 21+toets en de basiscursus. Ook ziet de opleiding goed toe op de stageplaats of werkplek met het oog op een zinvolle stage. Het terughoudende vrijstellingenbeleid van de opleiding is afdoende.

Het panel acht het didactisch concept van de opleiding geschikt en kan zich vinden in de leerlijnen die in het curriculum zijn verwerkt. Deze leerlijnen bieden de studenten de gelegenheid om de kennis, vaardigheden en houding die zij getuige de eindkwalificaties moeten bereiken, op een doeltreffende wijze te realiseren. Ook de werkvormen waar de opleiding gebruik van maakt, zijnde het gedidactiseerde studiemateriaal, de elektronische leeromgeving en de contactdagen, zijn geschikt voor het leerproces van de studenten.

De opleiding neemt gepaste maatregelen om de studeerbaarheid te bevorderen. Dat gebeurt onder meer door de indeling van het curriculum in blokken en door het aanbieden

van feedback door de docenten en studieloopbaanbegeleiders. Het beleid voor studenten met een functiebeperking is naar behoren. Ook voldoet de opleiding aan de eisen van omvang en duur van het curriculum.

Het personeelsbeleid van de opleiding is adequaat. De processen voor werving en selectie, scholing en bespreken en beoordeling van de prestaties van de medewerkers voldoen. Dat geldt zowel voor de vaste als de freelance-medewerkers, alhoewel de performancecyclus voor freelancers nog in de beginfase verkeert. Omdat de onderwijsgevenden freelance worden ingezet, kan de opleiding vrij gemakkelijk de inzet afstemmen op de gerealiseerde instroom van studenten. Op basis van de curricula vitae van de freelance ontwikkelaars, docenten en beoordelaars beoordeelt het panel hun inhoudelijke en onderwijskundige en capaciteiten als naar behoren. Zij vormen echter nog niet een echt team en tonen nog niet een sterke, inhoudelijke onderlinge afstemming. Ook is het contact tussen de freelance docenten erg beperkt. Het panel acht een hecht en goed op elkaar ingespeeld team van groot belang bij de verdere opbouw en uitvoering van de opleiding.

De elektronische leeromgeving van de opleiding zal de functionaliteit hebben, die voor het afstandsonderwijs gewenst is. Dat geldt ook voor de interactie tussen de studenten die in de als een *learning community* gestalte zal krijgen. Het panel vertrouwt erop dat de externe locaties voor onderwijs en examinering waarvan de opleiding gebruik wil maken, voldoen. De inrichting van zowel de informatievoorziening als van de studiebegeleiding is volgens het panel toereikend.

Het systeem van kwaliteitszorg en de evaluaties daarbinnen zijn volgens het panel solide. Ook betreft de opleiding de interne en externe stakeholders voldoende bij het onderwijs.

De eindkwalificaties komen in de toetsen tot hun recht en de processen van toetsing en beoordeling zijn naar behoren ingericht. De toetsvormen sluiten aan op de te beoordelen kennis, vaardigheden en houdingsaspecten. Op cruciale punten zijn de begeleiding en beoordeling van de prestaties van de studenten gescheiden, zoals bij het afstuderen. De toetsen van de juridische vakken voldeden maar die van zakelijk Engels was van een te laag niveau. Het panel beoordeelt de examencommissie als stevig en heeft het vertrouwen dat deze naar behoren zal toezien op de procedures en de inhoud van de toetsing en beoordeling en bekwame examinatoren zal aanstellen.

De financiële voorzieningen voor de opleiding zijn in de ogen van het panel toereikend. Dat geldt ook voor de door de hogeschool afgegeven afstudeergarantie.

Het panel adviseert de NVAO positief te besluiten over de kwaliteit van de nieuwe opleiding hbo-bachelor Rechten van Stichting Hogeschool NHA.

Den Haag, 24 augustus 2015

Namens het panel ter beoordeling van de opleiding hbo-bachelor Rechten van Stichting Hogeschool NHA.

mr. H.J.L.M. van de Luytgaarden
voorzitter van panel

drs. W.J.J.C. Vercouteren RC
secretaris

2 Werkwijze panel

De NVAO heeft een panel bijeengebracht dat als volgt was samengesteld:

- De heer mr. H.J.L.M. van de Luytgaarden, lector Recht in Europa en Recht in de Euregio, Zuyd Hogeschool (voorzitter);
- Mevrouw K. Dewitte MSc, opleidingsdirecteur opleidingen Bedrijfsmanagement, Officemanagement en International Business Management waaronder de afstudeerrichting Rechtspraak, Artevelde Hogeschool, Gent (panellid);
- De heer mr. G.F.J. Hupperetz, directeur ad interim van Instituut voor Recht, Hogeschool Utrecht (panellid);
- De heer J.C. van Campenhout, student hbo-bachelor Rechten aan de Juridische Hogeschool Avans-Fontys (studentlid).

Het panel werd terzijde gestaan door mr. M.P van den Bos, beleidsmedewerker NVAO, als procescoördinator. Drs. W.J.J.C. Vercouteren RC was extern secretaris.

Bij de toetsing heeft het panel het Beoordelingskader voor de uitgebreide Toets nieuwe opleiding van de NVAO (Stcrt. 2010, nr. 21523) in acht genomen.

Het panel heeft zich aan de hand van de door de opleiding ingediende informatiedossier op de beoordeling voorbereid. De leden van het panel hebben vooraf hun eerste indrukken genoteerd en een aantal vragen geformuleerd. Op 8 juni 2015 is het panel bij elkaar geweest. Tijdens deze bijeenkomst zijn de voorlopige bevindingen van het panel besproken en zijn nadere vragen geformuleerd voor de opleiding. De vragen zijn geïnventariseerd door de procescoördinator. Een deel van de vragen is schriftelijk voorgelegd aan de opleiding die in reactie daarop tijdig aanvullende documenten heeft toegezonden en ter inzage heeft gelegd. Het andere deel van de vragen is door de secretaris in een lijst verwerkt en gebruikt als input voor het locatiebezoek.

Op 2 juli 2015 heeft het panel een locatiebezoek afgelegd. Tijdens dit bezoek is het panel in verschillende gespreksrondes van nadere informatie voorzien en zijn de vraagpunten aan de orde gesteld en in discussie gebracht. Het programma van het locatiebezoek is toegevoegd in bijlage 2. Aan het slot van het locatiebezoek heeft het panel de bevindingen besproken en vertaald naar voorlopige conclusies. Uiteindelijk is aan de hand van de uitkomsten per standaard beargumenteerde oordelen een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding gegeven. Daarna heeft de voorzitter van het panel de voorlopige conclusies aan het management van de opleiding meegedeeld. De secretaris heeft op basis van de interne beraadslagingen van het panel het conceptadvies opgesteld. Vervolgens heeft het panel dit concept van commentaar voorzien, waarna de definitieve tekst is vastgesteld. Dit heeft geresulteerd in een definitief paneladvies aan de NVAO op 24 augustus 2015.

3 Beschrijving van de opleiding

3.1 Algemeen

Instelling:	Stichting Hogeschool NHA
Opleiding:	hbo-bachelor Rechten
Locatie:	Panningen
Afstudeerrichtingen:	Bedrijfsjurist, Overheidsjurist
Variant:	deeltijd, afstandsonderwijs
Studieomvang:	240 EC
Croho-onderdeel:	Recht

3.2 Profiel instelling

Stichting Hogeschool NHA is onderdeel van NHA Opleidingen, dat op zijn beurt onderdeel van Maxwell Holding is waartoe ook handelsactiviteiten in de consumentenelektronica behoren. NHA Opleidingen bestaat nu ongeveer 80 jaar en is begonnen met het aanbieden van met name praktijkcursussen, boekhoudcursussen en hobbycursussen. De missie van NHA Opleidingen is onderwijs aan te bieden van een hoge kwaliteit tegen een lage prijs. In de loop van de jaren is NHA Opleidingen uitgegroeid tot een brede opleider met erkende opleidingen, met name op mbo-niveau en daarnaast een divers cursusaanbod.

Hogeschool NHA is erkend als rechtspersoon voor hoger onderwijs en biedt heden de geaccrediteerde hbo-bachelor Bedrijfskunde aan. Het doel is de komende jaren meer bacheloropleidingen aan te bieden. De primaire doelgroep van Hogeschool NHA bestaat uit personen die in het verleden een hbo-dagopleiding hebben gestaakt of na het voortgezet onderwijs en/of middelbaar beroepsonderwijs meteen zijn gaan werken en nu alsnog een beroepsopleiding op hbo-niveau willen volgen.

3.3 Profiel opleiding

De opleiding hbo-bachelor Rechten is een nieuwe opleiding voor Hogeschool NHA. Het is geen nieuwe opleiding in Nederland. Veel hogescholen bieden deze opleiding aan.

De eindkwalificaties van de opleiding zijn gesteld in termen van competenties waarover de afgestudeerden dienen te beschikken en luiden als onderstaand.

- Juridisch analyseren. Formuleren en oplossen van rechtsvragen op basis van de analyse van juridisch relevante feiten en juridische bronnen.
- Adviseren. Geven van advies op basis van een juridische analyse.
- Vertegenwoordigen. Behartigen van de juridische belangen van anderen door rechtsbijstand te verlenen, te onderhandelen en te bemiddelen.
- Beslissen. Vaststellen of de rechtspositie van een persoon of enkele personen binnen juridische kaders met meeweging van juridische argumenten en maatschappelijke factoren.
- Reguleren. Opstellen en wijzigen van regelgeving.
- Dossier managen. Aanleggen en beheren van juridische dossiers, bewaken van de doorloop en de samenhang daarvan, afsluiten en overdragen daarvan.

- Organiseren. Efficiënt en effectief uitvoeren en regisseren van organisatieprocessen in een juridische context met aandacht voor proces- en kwaliteitsmanagement, kennis- en informatiemanagement en innovatie.
- Communiceren. Op adequate wijze intern en extern communiceren, teamgericht samen te werken in een multidisciplinaire, multiculturele en internationale samenleving.
- Professioneel handelen. Op adequate wijze doelstellingen bepalen voor de eigen professionele ontwikkeling en voor het functioneren in uiteenlopende beroepssituaties.

Het curriculum van de opleiding is als volgt opgebouwd.

Inleiding recht	4 EC
Inleiding staatsrecht	4 EC
Juridische vaardigheden I	4 EC
Persoonlijke leerweg inclusief POP/PAP	2 EC
Inleiding in het recht I (blok 1)	14 EC
Inleiding privaatrecht	4 EC
Inleiding burgerlijk procesrecht	4 EC
Ethiek	4 EC
Onderzoeksvaardigheden	4 EC
Themaopdracht	3 EC
Inleiding in het recht II (blok 2)	15 EC
Inleiding bestuursrecht	4 EC
Inleiding bestuursprocesrecht	3 EC
Mondeling communiceren	4 EC
Schriftelijke communicatie	3 EC
Inleiding in het recht III (blok 3)	14 EC
Inleiding strafrecht	4 EC
Inleiding strafprocesrecht	3 EC
Redeneren, argumenteren en pleiten	4 EC
Reflectie en portfolioassessment	2 EC
Inleiding in het recht IV (blok 4)	13 EC
Eerste jaar totaal	60 EC
Verbintenissenrecht	4 EC
Ondernemingsrecht	4 EC
Juridische vaardigheden II	4 EC
Themaopdracht	3 EC
Persoonlijke leerweg inclusief POP/PAP	2 EC
De bedrijfsjurist (blok 5)	17 EC
Bedrijfseconomie en management	4 EC
Belastingrecht	4 EC
Schriftelijke juridische communicatie	4 EC
Themaopdracht	3 EC
De bedrijfsjurist (blok 6)	15 EC

Europees recht	4 EC
Internationaal publiek- en privaatrecht	4 EC
Mondelinge juridische communicatie	4 EC
Themaopdracht	3 EC
De overheidsjurist (blok 7)	15 EC
Verdiepend bestuurs(proces)recht	4 EC
Sociaal Verzekeringsrecht	4 EC
Themaopdracht	3 EC
Reflectie en portfolioassessment	2 EC
De overheidsjurist (blok 8)	13 EC
Tweede jaar totaal	60 EC
Goederenrecht	4 EC
Arbeids- en sociaal recht	3 EC
Insolventierecht	3 EC
Themaopdracht	3 EC
Persoonlijke leerweg inclusief POP/PAP	2 EC
De bedrijfsjurist (blok 9)	15 EC
Bestuurskunde	4 EC
Overheid en privaatrecht	4 EC
Wetgevingsleer	4 EC
Themaopdracht	3 EC
De overheidsjurist (blok 10)	15 EC
Minoren (blokken 11 en 12)	30 EC
Derde jaar totaal	60 EC
Stage	30 EC
Afstuderen	30 EC
Vierde jaar totaal	60 EC
Totaal opleiding	240 EC

4 Opleidingsbeoordeling

Van toepassing is het Beoordelingskader voor de uitgebreide Toets nieuwe opleiding van de NVAO (Stcrt. 2010, nr 21523).

Het kader wordt gebruikt als de instelling niet beschikt over een positief oordeel over de instellingstoets kwaliteitszorg. De beoordeling is gericht op zeven vragen:

1. Wat beoogt de opleiding?
2. Met welk programma?
3. Met welk personeel?
4. Met welke voorzieningen?
5. Hoe wordt de kwaliteit geborgd?
6. Hoe wil de opleiding dit toetsen?
7. Zijn er voldoende financiële middelen?

Deze zeven vragen zijn vertaald in zeven onderwerpen en 16 standaarden. Over de standaarden geeft het visitatiepanel een gemotiveerd oordeel op een tweepuntsschaal: voldoende of voldoende. Vervolgens geeft het panel een gemotiveerd eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel, ook op de tweepuntsschaal.

Bij de beoordeling worden de volgende definities gehanteerd. Deze definities hebben zowel betrekking op de scores van de standaarden als op de scores van de opleiding in totaal.

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de basiskwaliteit.

Voldoende

De opleiding voldoet aan de basiskwaliteit.

Indien een opleiding niet volledig nieuw is of omgevormd wordt, worden bij de oordeelsvorming ook de gerealiseerde eindkwalificaties betrokken.

4.1 Beoogde eindkwalificaties

4.1.1 Standaard 1

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

De doelstelling van de opleiding is studenten op te leiden tot hbo-jurist. Naar de opvatting van de opleiding onderscheidt de hbo-jurist zich van de academisch opgeleide jurist. Terwijl de academische jurist zich vooral op de rechtsontwikkeling richt, concentreert de hbo-jurist zich op de toepassing van het recht in de dagelijkse praktijk. De hbo-jurist moet in de ogen van de opleiding gezien worden als een praktisch ingestelde jurist die de juridische kennis

direct in de praktijk kan toepassen en daarom ook over goede communicatieve en organisatorische vaardigheden moet beschikken.

De opleiding heeft als onderbouwing van haar doelstellingen arbeidsmarktonderzoeken, het rapport van de Verkenningcommissie hoger economisch onderwijs en het proefschrift van S. de Rooij, die een uitgebreid onderzoek naar de positie van de hbo-jurist heeft gedaan, bestudeerd. Daarnaast heeft de opleiding de hbo-rechten opleidingen van Hogeschool NTI, LOI Hogeschool, NCOI Hogeschool en de Juridische Hogeschool Avans-Fontys geanalyseerd. Tot slot zijn gesprekken gevoerd met experts op dit gebied, die zich overigens bereid hebben verklaard in de beroepenveldcommissie plaats te nemen. Deze commissie vertegenwoordigt verschillende organisaties op dit gebied, zoals de advocatuur, de rechterlijke macht, de zorg, de rechtsbijstand en het bedrijfsleven.

De opleiding heeft een keuze gemaakt voor een herkenbaar profiel binnen het gebied van hbo-rechten. Dat profiel houdt in dat de opleiding met name studenten wil opleiden voor de overheid en voor het bedrijfsleven en derhalve minder voor de juridische organisaties als de rechterlijke macht of de advocatuur. Deze keuze is gemaakt, omdat bij de overheid en het bedrijfsleven veel behoefte aan hbo-juristen bestaat of zal ontstaan.

Om invulling aan de doelstellingen te geven, heeft de opleiding een lijst eindkwalificaties opgesteld (zie paragraaf 3.3. voor het overzicht daarvan). De eerste zeven eindkwalificaties zijn rechtstreeks ontleend aan het landelijk beroeps- en opleidingsprofiel voor hbo-juristen (2012). De laatste twee, communiceren en professioneel handelen, zijn door de opleiding zelf toegevoegd. De opleiding heeft deze twee eindkwalificaties opgenomen, omdat deze volgens haar van groot belang zijn voor geslaagde hbo-juristen die in staat zijn hun weg in het werk te vinden. De eindkwalificaties zijn te lezen als competenties die de afgestudeerden van de opleiding moeten beheersen. De opleiding volgt niet alleen het landelijke profiel maar ook de BOKS (*body of knowledge and skills*) die in de landelijke kaders is opgenomen. De elementen daaruit vormen voor de opleiding de kennis en vaardigheden waarover de afgestudeerden moeten beschikken.

De opleiding heeft de eindkwalificaties vergeleken met de Dublin-descriptoren voor het niveau van de bachelor.

De opleiding heeft een opsomming gepresenteerd van het werkveld en de functies waarin hbo-juristen werkzaam kunnen zijn. Het werkveld is breed en omvat organisaties als de rechtspraak, het openbaar ministerie en de advocatuur maar ook verschillende overheden, organisaties in de semi-overheid en ondernemingen. Gezien het profiel waar de opleiding van de Hogeschool NHA voor heeft gekozen, worden de studenten vooral opgeleid voor functies bij de laatstgenoemde organisaties.

Overwegingen

Het panel is van oordeel dat de opleiding de doelstellingen naar behoren heeft onderbouwd. De opleiding heeft zich breed georiënteerd en nuttige bronnen geraadpleegd om tot de doelstellingen te komen. De vergelijking met instellingen die hbo-rechten aanbieden had in de ogen van het panel diepgaander gekund en bij de instellingen die de opleiding in de vorm van afstandsonderwijs aanbieden, ontbrak de Open Universiteit.

Het panel heeft waardering voor de keuzes die de opleiding heeft gemaakt binnen het brede gebied van hbo-rechten en voor het profiel dat de opleiding daaruit heeft afgeleid. Het panel

acht dit profiel om de studenten met name op te leiden voor functies bij de overheid en in het bedrijfsleven alleszins verdedigbaar.

Het panel heeft met instemming vastgesteld dat de opleiding zich voor de eindkwalificaties aan het landelijk beroeps- en opleidingsprofiel heeft geconformeerd waardoor deze zijn gelegitimeerd. Dat geldt ook voor de BOKS die van het landelijke profiel deel uitmaakt. Het panel kan zich wel vinden in het toevoegen van de twee eigen eindkwalificaties maar vindt deze minder onderscheidend dan de opleiding zelf en meent dat dergelijke competenties ook bij andere opleidingen hbo-rechten worden nagestreefd.

Naar de waarneming van het panel voldoen de eindkwalificaties aan de Dublin-descriptoren en komen daarom overeen met het niveau van de bachelor.

De samenstelling van de beroepenveldcommissie weerspiegelt het beroepenveld van hbo-rechten. Ook al bestaat deze commissie voornamelijk uit academisch geschoolde juristen, de leden beschikken naar de waarneming van het panel onmiskenbaar over deskundigheid op het gebied van hbo-rechten. Daarnaast toonde de commissie zich zeer betrokken bij de opleiding en had ze veel werk verzet bij de totstandkoming ervan.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.2 Programma

4.2.1 Standaard 2

De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk.

Bevindingen

In de eerste drie jaren wordt elk van de blokken, zijnde één vierde van een studiejaar ofwel ongeveer 15 EC, afgesloten met een themaopdracht. Deze themaopdrachten zijn ontleend aan vraagstukken of onderwerpen uit de beroepspraktijk. Zo wordt de studenten bijvoorbeeld gevraagd een besluit over het afwijzen van een WW-aanvraag te schrijven en een overeenkomst op te stellen. Het vierde leerjaar is geheel aan de beroepspraktijk gewijd. De studenten lopen in het eerste halfjaar één of twee stages (in totaal 30 EC) en vervolgen met het afstudeerproject (30 EC). De studenten worden geacht zowel de stage als het afstudeerproject in de beroepspraktijk te realiseren.

De opleiding besteedt op verschillende plaatsen in het curriculum aandacht de kennis van en vaardigheden in praktijkgericht onderzoek. In het eerste jaar volgen de studenten het onderdeel Onderzoeksvaardigheden. Daarnaast komt onderzoek in de onderdelen Juridische vaardigheden aan de orde. Ook in de themaopdrachten in het tweede en derde jaar raken de studenten bij het uitwerken van deze opdrachten aan onderzoek. De opleiding biedt op contactdagen workshops onderzoekvaardigheden aan. Tot slot wordt van de studenten verwacht dat zij het afstudeerwerk in de vorm van een praktijkgericht onderzoek uitvoeren.

In het curriculum is aandacht voor de internationale dimensie. Deze blijkt uit onderdelen als Europees recht en Internationaal publiek- en privaatrecht. Hierin wordt de studenten geleerd hoe en in welke mate internationaal recht het Nederlands recht beïnvloedt.

Zoals bij standaard 1 naar voren is gebracht, is een beroepenveldcommissie ingesteld. Deze heeft op belangrijke punten bijgedragen aan de opzet van de opleiding. Het panel heeft begrepen dat deze commissie in functie zal blijven en ook wanneer de opleiding daadwerkelijk van start zal gaan, zal toezien op de afstemming met de beroepspraktijk. De beroepenveldcommissie zal tweemaal per jaar met de opleiding bijeenkomen.

Overwegingen

De wijze waarop en de mate waarin de opleiding de studenten in aanraking laat komen met de beroepspraktijk binnen het curriculum is in de ogen van het panel voldoende. Van belang daarbij is vooral de stage van een halfjaar. Alhoewel de themaopdrachten bijdragen aan het zicht dat de studenten op de praktijk hebben, blijven het in de ogen van het panel schriftelijke opdrachten en daarom van beperkte waarde in dit verband.

Het panel vindt de literatuur die in de verschillende onderdelen van het curriculum is voorgeschreven, te academisch gericht en bepleit de literatuur met een hbo-oriëntatie een grotere plaats te geven.

Het panel acht het aandeel praktijkgericht onderzoek in het curriculum voldoende. De studenten worden de onderzoekvaardigheden bijgebracht en met name in het afstuderen dienen zij hun capaciteiten op dat gebied te tonen. Het panel beoordeelt de aandacht voor internationale onderwerpen als voldoende.

Het panel ziet de blijvende betrokkenheid van de beroepenveldcommissie bij de opleiding en bij de ontwikkeling ervan als positief en beschouwt deze als belangrijk om de opleiding afgestemd te houden op de eisen van de beroepspraktijk.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.2.2 Standaard 3

De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen

De opleiding heeft de relaties tussen het curriculum en de eindkwalificaties in de vorm van matrices zichtbaar gemaakt. In deze matrices is ook afgebeeld in welke onderdelen van het curriculum welke eindkwalificaties worden aangeraakt. Ook heeft de opleiding een matrix toegevoegd waarin te zien is hoe de elementen van de BOKS in de onderdelen van het curriculum zijn verwerkt. De opleiding heeft de onderdelen in het eerste jaar uitgeschreven. In deze beschrijvingen zijn onder meer de beoogde docent, de plaats van het onderdeel in het curriculum, de studiepunten, de eindkwalificaties die beoogd worden, de leerdoelen, de inhoud op hoofdlijnen, de werkvormen, de toetsing en de literatuur uiteengezet.

De eerste drie studie jaren zijn elk in vier blokken verdeeld. Elk van de onderdelen binnen de blokken gaat in op de kennis of vaardigheden in het blok. In de themaopdrachten waarmee

de blokken worden afgesloten, worden de kennis en vaardigheden van de onderdelen van een blok bijeengebracht worden in een integraal aan te pakken opdracht.

Aan het begin van ieder van de drie eerste studiejaar moeten de studenten in het kader van de studieloopbaanleerlijn (zie ook standaard 4) een persoonlijk ontwikkelingsplan en een persoonlijk actieplan indienen om aan het einde van deze studiejaar een portfolio en zelfreflectieverslag in te leveren waarin zij hun persoonlijke en beroepsmatige ontwikkeling in beeld brengen.

In het vierde studiejaar lopen de studenten één of twee stages van in totaal 30 EC en voeren zij hun afstudeerwerk uit.

De studenten kunnen afstuderen in de afstudeerrichtingen Bedrijfsjurist of Overheidsjurist. De afstudeerrichting wordt bepaald door de minoren die zij kiezen in het derde jaar. De opleiding biedt in totaal vier verdiepende en drie verbredende minoren aan. Van de verdiepende minoren zijn er twee gewijd aan bedrijfsjuridische onderwerpen en twee aan onderwerpen op het gebied van de overheidsjurist. Afhankelijk van de afstudeerrichting kiezen de studenten één of twee verdiepende minoren die passen bij de specialisatie en hoogstens één verbredende minor. Eén van de verbredende minoren is de minor juridisch-wetenschappelijke oriëntatie die de studenten die dat wensen de mogelijkheid geeft aansluitend een opleiding tot master in de rechten op universitair te volgen.

Overwegingen

Uit de door de opleiding ter beschikking gesteld matrices heeft het panel kunnen afleiden dat alle eindkwalificaties van de opleiding in het curriculum zijn opgenomen zijn en dat het curriculum een getrouwe afspiegeling van de eindkwalificaties is. Ook de BOKS is in zijn geheel in het curriculum verantwoord. Het panel is te spreken over de wijze waarop en de diepgang waarmee de opleiding de onderdelen van het eerste jaar heeft beschreven. Dat wettigt vertrouwen ook voor de overige jaren.

Het panel acht de inhoud van de onderdelen van het curriculum en de themaopdrachten wel voldoende maar heeft nogal wat moeite met de samenhang van het curriculum. Weliswaar zijn de onderdelen bijeengebracht in blokken maar dat zijn in de ogen van het panel toch vooral losse blokken die niet vanuit een duidelijke visie op het vakgebied zijn samengesteld en waaroverheen geen duidelijke, goed gestructureerde opbouw waarneembaar is. Ook ziet het panel in de volgorde van de blokken onvoldoende de afstudeerrichtingen Bedrijfsjurist en Overheidsjurist terug.

Het panel heeft vastgesteld dat de activiteiten van de studenten in de studieloopbaanleerlijn enkel en alleen door niet vakinhoudelijk deskundige studieloopbaanbegeleiders worden begeleid en worden getoetst. Het panel beoordeelt die begeleiding daarom als te weinig inhoudelijk afgestemd op het vakgebied van de opleiding waardoor deze te weinig bijdraagt aan het op dit vakgebied gerichte leerproces van de studenten.

Het panel geeft aan dat als inhoudsdeskundigen bij de studiebegeleiding zullen worden betrokken en als de opleiding werk maakt van het inhoudelijk op elkaar afstemmen van de modules in het kader van de twee afstudeerrichtingen Bedrijfsjurist en Overheidsjurist er alsdan een goed samenhangend curriculum staat. Het niveau is aan de maat maar de onderlinge samenhang verdient nog aandacht. Indien deze door de opleiding goed wordt opgepakt, zal dit leiden tot een adequate opleiding. Het panel beoordeelt deze standaard

als onvoldoende, al heeft het panel wel vertrouwen in de mogelijkheden die de opleiding heeft dit tot voldoende te maken.

Conclusie:

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als onvoldoende.

4.2.3 Standaard 4

De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen

Het didactisch concept van de opleiding is afgeleid van het afstandsleren van Hogeschool NHA. Dat houdt onder meer in dat van studenten een behoorlijke mate van zelfstandigheid en zelfsturing wordt verwacht.

Om het didactisch concept naar het curriculum te vertalen, heeft de opleiding leerlijnen ontwikkeld langs welke de studenten kennis en inzichten verwerven, vaardigheden opdoen en aan hun persoonlijk en beroepsmatige houding werken. De leerlijnen zijn de conceptuele leerlijn, bestemd voor het opdoen van kennis, de vaardighedenleerlijn, bedoeld om beroepsvaardigheden en communicatieve vaardigheden te beheersen, de integrale leerlijn waarin kennis en vaardigheden bij elkaar worden gebracht tot een geïntegreerd geheel van beroepsuitoefening, de ervaringsreflectieleerlijn met als doel in de praktijk van de stage en het afstuderen de beoogde competenties waar te maken en de studieloopbaanleerlijn waarin de studenten aan hun persoonlijke ontwikkeling en beroepshouding werken.

Gezien het didactisch concept wordt het curriculum voor het overgrote deel in de vorm van afstandsonderwijs gegeven. In het afstandsonderwijs is de werkvorm vooral zelfstudie, mogelijk gemaakt door het sterk gedidactiseerde studiemateriaal dat de opleiding ter beschikking stelt en ondersteund door de elektronische leeromgeving Studentenplaza. Via de leeromgeving krijgen de studenten feedback van docenten op de opdrachten die ze inzenden en antwoord op hun vragen.

De studenten worden in de gelegenheid gesteld contactdagen bij te wonen. Binnen het curriculum zijn in totaal vier contactdagen voorzien. De onderwerpen die aan de orde komen, zijn gerelateerd aan de leerstof van de onderdelen van het curriculum. De contactdagen zijn niet verplicht maar sommige delen daaruit worden wel verplicht gesteld.

Overwegingen

Het panel heeft kennisgenomen van het didactisch concept van de opleiding en acht dit in beginsel een voldoende uitgangspunt om deze opleiding aan te bieden.

Het panel kan zich vinden in de leerlijnen die de opleiding in het curriculum verwerkt. Deze leerlijnen bieden de studenten de gelegenheid om de kennis, vaardigheden en houding die zij getuige de eindkwalificaties moeten bereiken, op een doeltreffende wijze te realiseren.

Het panel acht de verschillende werkvormen waar de opleiding gebruik van maakt, geschikt voor het leerproces van de studenten. Het panel beschouwt het studiemateriaal en de elektronische leeromgeving als goede werkvormen en is te spreken over de contactdagen.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.2.4 Standaard 5

Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Bevindingen

De opleiding verwacht per jaar een instroom van ongeveer 70 studenten. Het streven is de uitval in het eerste jaar te beperken tot 30 % en in het tweede jaar tot 10 % van de instroom.

De opleiding hanteert de wettelijke toelatingseisen, zijnde een diploma mbo-4, havo of vwo. Studenten die ouder dan 21 jaar zijn, worden toegelaten na het met succes afronden van een 21+-toets, inhoudende de vakken Nederlands, rekenen en maatschappelijke oriëntatie op het niveau van mbo-4. Studenten kunnen ook een langer durende basiscursus volgen, die hen op het beginniveau van hbo-rechten brengt.

Omdat ze stage moeten lopen, dienen de studenten in het vierde jaar over een stageplaats te beschikken. Werkende studenten die al een relevante werkplek hebben, mogen deze inbrengen als stageplaats. De opleiding gaat middels een scan na of de stageplaats of de werkplek daar geschikt voor zijn.

Voor de opleiding zal een vrijstellingenbeleid van toepassing zijn. Zowel extern verworven competenties (EVC's) als extern verworven kwalificaties (EVK's) kunnen gehonoreerd worden. Dat gebeurt door de vrijstellingscommissie op basis van gedegen onderzoek. Het beleid is overigens terughoudend.

Overwegingen

Het panel acht de toelatingseisen die aan de studenten worden gesteld, naar behoren. Ook staat het panel positief tegenover de aanvullende mogelijkheden die de studenten worden geboden in de vorm van de 21+-toets en de basiscursus.

Naar de mening van het panel ziet de opleiding in voldoende mate toe op de geschiktheid van de stageplaats of werkplek voor een zinvolle stage binnen dit curriculum.

Naar het oordeel van het panel voldoet het terughoudende vrijstellingenbeleid van de opleiding.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.2.5 Standaard 6

Het programma is studeerbaar.

Bevindingen

De studiejaren zijn in vier blokken verdeeld waarbinnen duidelijk omliggende onderdelen worden verzorgd van een overzichtelijke omvang.

Zoals bij standaard 4 al gezegd, krijgen de studenten in de onderwijseenheden van de zijde van de docenten feedback op de opdrachten die ze inleveren en antwoord op vragen die ze stellen. Ze kunnen via de elektronische leeromgeving contact onderhouden met de docenten en de medestudenten. Dat laatste gebeurt met name in de vorm van de *learning community*. Ook hebben ze recht op de ondersteuning van hun studieloopbaanbegeleider. Daarnaast kunnen de studenten tijdens de stages en het afstuderen op begeleiding rekenen.

De opleiding kent een beleid inzake faciliteiten voor studenten met een functiebeperking.

Overwegingen

Het panel is van oordeel dat de opleiding gepaste maatregelen heeft genomen om de studeerbaarheid te bevorderen. Dat is gebeurd door de indeling van het curriculum in blokken en door het aanbieden van mogelijkheden voor feedback door de docenten en de studieloopbaanbegeleiders.

Het panel acht het beleid van de opleiding voor studenten met een functiebeperking naar behoren.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.2.6 Standaard 7

De opleiding voldoet aan wettelijke eisen met betrekking tot de omvang en de duur van het programma.

Bevindingen

De opleiding heeft een studieomvang van 240 EC ofwel 6.720 studiebelastingsuren en verbindt daaraan een te verwachten studieduur van vier tot zes jaar.

Overwegingen

De opleiding voldoet, zo heeft het panel vastgesteld, aan de wettelijke eisen met betrekking tot de omvang van het programma.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.3 Personeel

4.3.1 Standaard 8

De opleiding beschikt over een doeltreffend personeelsbeleid.

Bevindingen

De ontwikkelaars, docenten en beoordelaars zijn op een freelance-basis verbonden aan de opleiding. De opleiding heeft criteria opgesteld waaraan zij moeten voldoen. Zo dienen ze een vooropleiding op masterniveau te hebben, moeten ze thuis zijn op het werkveld van hbo-rechten, dienen ze over didactische bekwaamheden te beschikken. Bij het aannemen

van docenten heeft de hoofddocent een belangrijke rol. Van de docenten wordt verwacht dat ze zelf op vakinhoudelijk gebied blijven. Wel biedt de opleiding scholing aan in onder meer didactiek, toetsen en beoordelen en het begeleiden van onderzoek. Twee keer per jaar belegt de opleiding belegt een docentenbijeenkomst.

Voor de beoordeling van de prestaties van de ontwikkelaars, docenten en beoordelaars is een performancecyclus ingericht. Deze bestaat uit afspraken vooraf, evaluaties om hun prestaties in beeld te brengen en gesprekken om de bevindingen met hen door te nemen.

Naast deze groep van inhoudsdeskundigen heeft de hogeschool medewerkers in vaste dienst, die zorgdragen voor de administratieve en logistieke processen om het onderwijs heen en voor de kwaliteitsbewaking van de opleiding. Ook de studieloopbaanbegeleiders zijn in vaste dienst. Voor deze medewerkers heeft de hogeschool een scholingsbeleid en met hen is een reguliere cyclus van functionerings- en beoordelingsgesprekken ingericht.

Overwegingen

Het panel beschouwt het personeelsbeleid van de opleiding als toereikend. Dat geldt voor de werving en selectie, de scholing en de functionerings- en beoordelingsgesprekken. De faciliteiten die de opleiding aan de freelance-medewerkers biedt om hun prestaties te meten en te bevorderen, voldoen ook zeker. Het panel begreep wel dat de performancecyclus voor freelancers nog in een beginfase verkeert.

Conclusie

Het panel oordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.3.2 Standaard 9

Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Bevindingen

Het panel heeft de curricula vitae van de ontwikkelaars, docenten en beoordelaars bestudeerd. Uit deze curricula vitae blijkt de vakinhoudelijke expertise op de verschillende deelgebieden van het recht in voldoende mate aanwezig te zijn. Dat geldt ook voor de didactische vaardigheden en organisatorische ervaring van de verschillende personen. Daarnaast is uit de curricula vitae gebleken dat zij voldoende ervaring in het relevante beroepenveld hebben.

Overwegingen

Op basis van de curricula vitae van de freelance ontwikkelaars, docenten en beoordelaars oordeelt het panel hun inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische capaciteiten als naar behoren.

Het panel is daarentegen van mening dat deze freelance medewerkers geen team vormen en ook onvoldoende inhoudelijke afstemming ten toon spreiden. Onder meer in het gesprek dat het panel met een aantal van hen waaronder de hoofddocent heeft gevoerd, is dit naar voren gekomen. Ook is het contact tussen de freelance docenten erg beperkt waardoor zij de onderlinge band ook moeilijk kunnen opbouwen. Het panel beschouwt een hecht team van groot belang bij de opbouw en uitvoering van de opleiding en tilt daarom zwaar aan dit punt.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als onvoldoende.

4.3.3 Standaard 10

De omvang van het personeel is toereikend voor de realisatie van het programma.

Bevindingen

Op dit moment zijn negen personen parttime als ontwikkelaar, docent of beoordelaar bij de opleiding betrokken. Deze bezetting is mede afgestemd op de geraamde instroom van studenten. Als de instroom groter blijkt te zijn, zal de opleiding meer personen freelance aantrekken.

Overwegingen

Omdat de onderwijsgevers freelance worden ingezet, kan de opleiding vrij gemakkelijk de inzet afstemmen op de gerealiseerde instroom van studenten.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.4 Voorzieningen

4.4.1 Standaard 11

De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

Bevindingen

Om het leerproces van de studenten bij dit afstandsonderwijs te bevorderen, is door de opleiding een elektronische leeromgeving Studentenplaza opgezet. In deze leeromgeving hebben de studenten toegang tot de informatie over de onderdelen van het curriculum, het studiemateriaal en hun tentamenresultaten. Daarnaast kunnen ze via deze leeromgeving contact opnemen met hun docenten en met hun medestudenten.

Voor het contactonderwijs en de tentamens huurt de opleiding externe locaties. Daarbij wordt erop toegezien dat de betreffende ruimtes geschikt zijn voor onderwijs en van de nodige faciliteiten zijn voorzien.

Overwegingen

Het panel heeft vastgesteld dat de elektronische leeromgeving van de opleiding over de functionaliteit zal beschikken, die voor het afstandsonderwijs gewenst is. Dat geldt ook voor de interactie tussen de studenten die in de vorm van een *learning community* gestalte zal krijgen.

Het panel vertrouwt erop dat de externe locaties voor onderwijs en examinering zullen voldoen.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.4.2 Standaard 12

De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Bevindingen

Bij het begin van de opleiding ontvangen de studenten een introductiehandleiding en een studiehandleiding voor de gehele opleiding. Bij elk onderdeel ontvangen ze een handleiding voor dat betreffende onderdeel. In deze documenten staat wat van de studenten wordt verwacht, hoe ze het beste kunnen studeren, hoe de huiswerkbegeleiding en de tentaminering is ingericht en tot wie ze zich kunnen wenden bij vragen of opmerkingen. Naast deze documenten hebben de studenten voor aanvullende informatie toegang tot de elektronische leeromgeving.

De inhoudelijke begeleiding binnen de onderdelen van het curriculum is in handen van de docenten die feedback aan de studenten geven. De begeleiding van de studenten binnen de studieloopbaanleerlijn heeft tot doel de studenten te ondersteunen bij de persoonlijke en beroepsmatige ontwikkeling en daarnaast hen te helpen bij de planning en de organisatie van hun studie. Zoals gezegd, wordt deze begeleiding door de studieloopbaanbegeleider verzorgd. Iedere student heeft een eigen studieloopbaanbegeleider, die driemaal per jaar contact zoekt met de student. Ook kunnen de studenten eigener beweging hem of haar benaderen. Ook tijdens de stages en het afstuderen worden de studenten begeleid.

Overwegingen

Naar de mening van het panel zijn zowel de informatievoorziening als de studiebegeleiding van de opleiding voldoende ingericht.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.5 Kwaliteitszorg

4.5.1 Standaard 13

De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Bevindingen

De processen rond het ontwerp, de ontwikkeling, de uitvoering en de evaluatie van het onderwijs van de hogeschool zijn ISO-gecertificeerd. Daarvoor is een kwaliteitshandboek opgesteld. Om de kwaliteit van het onderwijs te bewaken, heeft de hogeschool een PDCA-cyclus ingericht. Daarbinnen worden schriftelijke evaluaties uitgevoerd aan de hand van relevant geacht indicatoren voor de kwaliteit en streefwaarden daarvoor. De resultaten van deze evaluaties kunnen aanleiding geven voor verbeteracties, die vervolgens worden uitgevoerd en worden bewaakt. De uitvoering is in handen van de hoofddocent, terwijl de kwaliteitsmanager hbo/mbo de acties bewaakt.

Aan het hoofd van het docententeam staat de hoofddocent. Deze is eindverantwoordelijk voor het curriculum van de opleiding en stuurt de docenten aan. De hoofddocent rapporteert aan de coördinator hbo van de hogeschool. Binnen het docententeam zijn de functies van ontwikkelaar, docent en beoordelaar onderscheiden. De ontwikkelaars zijn verenigd in de curriculumcommissie die de verschillende onderdelen van het curriculum uitwerkt en ook zorgt voor de actualisering daarvan.

Overwegingen

Het panel heeft kennisgenomen van het systeem van kwaliteitszorg en beoordeelt dat als stevig. Dat geldt ook voor de evaluaties die daarbinnen worden gehouden.

De coördinator hbo, de hoofddocent en de curriculumcommissie zorgen voor het ontwerp, de ontwikkeling en de uitvoering van de opleiding. Het panel beschouwt deze organisatie als effectief.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.5.2 Standaard 14

Bij de interne kwaliteitszorg zijn de opleidings- en examencommissie, medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Bevindingen

De opleiding beschikt over een examencommissie. Als rechtspersoon hoger onderwijs hoeft de hogeschool geen opleidingscommissie te hebben.

In het kader van het onder standaard 13 beschreven systeem van kwaliteitszorg betreft de opleiding interne en externe stakeholders bij het onderwijs en biedt hen de mogelijkheid daarover hun mening te geven. Onder studenten, docenten, overige medewerkers, alumni en vertegenwoordigers van het beroepenveld worden periodieke evaluaties gehouden.

Overwegingen

Het panel heeft vastgesteld dat de interne en externe stakeholders door de opleiding in voldoende mate bij het onderwijs worden betrokken.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.6 Toetsing

4.6.1 Standaard 15

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

In de onderwijs- en examenregeling is een overzicht opgenomen van de toetsing van de verschillende delen van het curriculum. Voor elk van de onderdelen apart is de toetsing gespecificeerd en afgestemd op de leerdoelen van dat onderdeel.

De hogeschool heeft een examencommissie ingesteld die ook voor deze opleiding toe zal zien op de procedures van toetsing en beoordeling en op de kwaliteit van de af te nemen toetsen. De examencommissie zal onder meer via de toetscommissie de kwaliteit van de toetsen beoordelen, zal de afstudeerwerken steekproefsgewijze nazien en zal examinatoren aanstellen. Examinatoren worden alleen benoemd, als ze over de op de basiskwalificatie of seniorkwalificatie examinering berustende kennis beschikken. Het examenbureau van de hogeschool zorgt voor de uitvoering van de administratieve procedures.

De opleiding kent de volgende vormen van toetsing.

- De onderdelen van het curriculum worden afgesloten met schriftelijke tentamens. Als het om vaardigheden gaat, is dat een vaardigheidstentamen.
- Binnen de studieloopbaanleerlijn worden aan het begin van elk van de eerste drie jaren het persoonlijk ontwikkelingsplan en persoonlijk actieplan beoordeeld en aan het einde van deze jaren het portfolio en het reflectieverslag waarin de studenten ingaan op hun beheersing van de eindkwalificaties van de opleiding. De beoordeling hiervan is in handen van de studieloopbaanbegeleiders.
- Binnen de stage wordt van de studenten verwacht dat ze onder meer een werkplanning, onderzoeksplan, adviesrapport, resultaten van 360°-feedback en stageverslag inleveren. Deze worden vervolgens beoordeeld om te bepalen of ze aan hun stageverplichtingen hebben voldaan.
- De toetsing van de minoren vindt plaats in de vorm van schriftelijk tentamens.

Het afstudeerwerk dat de studenten aan het einde van de opleiding geacht worden te schrijven, is een onderzoek dat binnen een organisatie in het werkveld wordt uitgevoerd. Zoals onder standaard 2 gezegd, worden de studenten in een aantal onderdelen van het curriculum met praktijkgericht onderzoek vertrouwd gemaakt. De studenten mogen pas aan hun afstudeerwerk beginnen, als het afstudeervoorstel is goedgekeurd. Het afstuderen zelf is opgebouwd uit een aantal componenten, zoals het plan van aanpak, de diagnose, de evaluatie, de 360°-feedback, het eindrapport en het mondeling verdedigen daarvan. Al deze worden beoordeeld aan de hand van vooraf opgestelde criteria. De beoordeling van het afstudeerwerk is een zaak van de begeleider van het afstuderen samen met een tweede, onafhankelijke beoordelaar. Daardoor brengt de opleiding de scheiding tussen begeleiden en beoordelen aan en draagt bij aan de zuiverheid van de beoordeling.

Overwegingen

Uit het overzicht dat is opgenomen in de onderwijs- en examenregeling van de opleiding en de beschrijvingen van de verschillende onderdelen van het curriculum heeft het panel kunnen afleiden dat alle eindkwalificaties in de toetsen tot hun recht komen.

Het panel is zeer te spreken over de houding en deskundigheid van de examencommissie en heeft het vertrouwen dat deze commissie naar behoren zal toezien op de procedures en de inhoud van de toetsing en beoordeling en bekwame examinatoren zal aanstellen.

De uitvoering van de toetsing en beoordeling is naar het oordeel van het panel voldoende. De vormen van toetsen sluiten aan op de te beoordelen kennis, vaardigheden en houding. Op cruciale punten zijn de begeleiding en beoordeling van de prestaties van de studenten gescheiden. Dat geldt bijvoorbeeld bij het afstuderen.

Het panel heeft een aantal toetsen bestudeerd. De toetsen van de juridische vakken voldeden maar die van zakelijk Engels was van een te laag niveau.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.7 Afstudeergarantie en financiële voorzieningen

4.7.1 Standaard 16

De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma volledig kan worden doorlopen en stelt toereikende financiële voorzieningen beschikbaar.

Bevindingen

Zoals eerder gezegd, is de Stichting Hogeschool NHA juridisch een onderdeel van Maxwell Holding. Getuige het informatiedossier van de opleiding is dit een solvabele onderneming. Maxwell Holding staat in voor de continuïteit van de bedrijfsvoering van de hogeschool.

Het bestuur van de hogeschool heeft in het informatiedossier de garantie neergelegd dat de studenten op termijn kunnen afstuderen aan de opleiding.

Overwegingen

Op basis van het informatiedossier komen de financiële voorzieningen voor de opleiding het panel als toereikend voor. Daarnaast acht het panel de afstudeergarantie die de hogeschool heeft afgegeven, afdoende.

Conclusie

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als voldoende.

4.8 Aanbevelingen van panel

In de tekst van dit rapport zijn op verschillende plaatsen aanbevelingen door het panel aan de opleiding gedaan. Omwille van het overzicht zijn deze in bijgaande lijst bijeengebracht. De aanbevelingen zijn de volgende.

- In de voorgeschreven literatuur meer plaats inruimen voor op hbo-georiënteerde literatuur en minder academische literatuur opnemen.
- De samenhang in het curriculum te bevorderen.
- De afstudeerprofielen Bedrijfsjurist en Overheidsjurist in de loop der jaar meer tot ontwikkeling brengen.
- Het niveau van de niet-juridische toetsen, zoals met name zakelijk Engels verhogen.

4.9 Algemene conclusie kwaliteit opleiding

De kwaliteit van deze nieuwe opleiding is naar het oordeel van het panel voldoende. Het panel heeft weliswaar de standaarden 3 en 9 als onvoldoende beoordeeld maar in beide gevallen had dat te maken met het door het panel waargenomen gebrek aan samenhang,

eerder dan met een gebrek aan intrinsieke kwaliteit. Verder heeft de opleiding naar het oordeel van het panel voldoende kracht om de vastgestelde tekortkomingen op te lossen. De betrokkenheid van zowel de docenten als de beroepenveldcommissie en de kwaliteit van de examencommissie geven tezamen met de ambities van Hogeschool NHA om een goede praktijkgerichte opleiding hbo-rechten in de markt te zetten, het panel voldoende vertrouwen om te komen tot een voldoende eindoordeel. Dit wordt eveneens ondersteund door het feit dat de kwaliteit van de opleiding aan de maat is maar dat de aarzeling van het panel zit in de samenhang. Een opleiding in ontwikkeling als deze zal dat kunnen oppakken en het panel heeft uit de betrokkenheid van de mensen die zij gesproken heeft kunnen afleiden dat dit naar alle waarschijnlijkheid ook zal gebeuren.

5 Overzicht oordelen

Onderwerp	Standaarden	Oordeel
1 Beoogde eindkwalificaties	1. De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	V
2 Programma	2. De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk	V
	3. De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken	O
	4. De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken	V
	5. Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten	V
	6. Het programma is studeerbaar	V
	7. De opleiding voldoet aan wettelijke eisen met betrekking tot de omvang en de duur van het programma	V
3 Personeel	8. De opleiding beschikt over een doeltreffend personeelsbeleid	V
	9. Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma	O
	10. De omvang van het personeel is toereikend voor de realisatie van het programma	V
4 Voorzieningen	11. De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma	V
	12. De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten	V
5 Interne kwaliteitszorg	13. De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen	V
	14. Bij de interne kwaliteitszorg zijn de opleidings- en examencommissie, medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken	V
6 Toetsing	15. De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing	V
7 Afstudeergarantie en financiële voorzieningen	16. De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma volledig kan worden doorlopen en stelt toereikende financiële voorzieningen beschikbaar	V
Algemene conclusie		V

V = voldoende O = voldoende

Bijlage 1: Samenstelling panel

De NVAO heeft een panel bijeengebracht dat als volgt was samengesteld:

- De heer mr. H.J.L.M. van de Luytgaarden, lector Recht in Europa en Recht in de Euregio, Zuyd Hogeschool (voorzitter);
- Mevrouw K. Dewitte MSc, opleidingsdirecteur opleidingen Bedrijfsmanagement, Officemanagement en International Business Management waaronder de afstudeerrichting Rechtspraktijk, Artevelde Hogeschool, Gent (panellid);
- De heer mr. G.F.J. Hupperetz, directeur ad interim van Instituut voor Recht, Hogeschool Utrecht (panellid);
- De heer J.C. van Campenhout, student hbo-bachelor Rechten aan de Juridische Hogeschool Avans-Fontys (studentlid).

De heer mr. H.J.L.M. van de Luytgaarden (voorzitter)

De heer Van de Luytgaarden is lector Recht in Europa en Recht in de Euregio bij Zuyd Hogeschool. Hij was daarvoor lector beroepsuitoefening juridische bachelors bij de hogeschool Utrecht en is adviseur proactive law. Van de Luytgaarden is voorzitter van de Vereniging van lectoren en voormalig hoogleraar aan de Karelsuniversiteit in Praag. In het verleden heeft hij gewerkt als rechter plaatsvervanger en universitair docent. Van de Luytgaarden heeft veel gepubliceerd over HBO rechten en de verhouding recht en samenleving. In binnen- en buitenland heeft hij veel gedoceerd, de laatste jaren vooral op het gebied van proactive law. Hij is enkele malen verkozen tot docent van het jaar. Hij is zeer ervaren in accreditaties en TNO's en werkt in opdracht van de NVAO, NQA, Hobeon en AeQui.

Mevrouw K. Dewitte (panellid)

Mevrouw Dewitte is bij Artevelde Hogeschool opleidingsdirecteur van de opleidingen Bedrijfsmanagement, Officemanagement en International Business Management. Eén van de afstudeerrichtingen binnen deze opleidingen is Rechtspraktijk. Zij studeerde Toegepaste Economische Wetenschappen aan de Universiteit Gent. Mevrouw Dewitte heeft ruime ervaring in de kwaliteitszorg en in het samenstellen van visitatierapporten.

De heer mr. G.F.J. Hupperetz (panellid)

De heer Hupperetz is directeur ad interim van het Instituut voor Recht van de Hogeschool Utrecht. Hij was eerder directeur van de Juridische Hogeschool Avans-Fontys en voorzitter van het Landelijk Overleg van hbo-Rechten opleidingen. Ook was hij lid van het Sectoraal Adviescollege Hoger Economisch Onderwijs en voorzitter van de Sectorraad Hoger Economisch Onderwijs. De heer Hupperetz studeerde Rechten aan de Universiteit Utrecht.

De heer J.C. van Campenhout (studentlid)

De heer Van Campenhout is student aan de opleiding hbo-bachelor Rechten van de Juridische Hogeschool Avans-Fontys. Gedurende zijn studieperiode is hij betrokken geweest bij de vormgeving van het onderwijs als lid en later als voorzitter van de studentenfractie van de opleidingscommissie. Daarnaast heeft de heer Van Campenhout eerstejaarsstudenten begeleid bij taal- en communicatievakken.

Alle panelleden hebben een onafhankelijkheids- en onpartijdigheidsverklaring ingevuld en ondertekend. Dat geldt ook voor de extern secretaris. Het panel werd terzijde gestaan door

nederlands- vlaamse accreditatie organisatie

mr. M.P. van den Bos, beleidsmedewerker NVAO, als procescoördinator. Extern secretaris was drs. W.J.J.C. Vercouteren RC.

Bijlage 2: Programma locatiebezoek

Het panel heeft een bezoek gebracht aan de opleiding in Panningen op 2 juli 2015 (namen van gesprekspartners namens de opleiding zijn vermeld zonder mogelijke titulatuur).

08.30 uur – 09.30 uur	Ontvangst en overleg panel (besloten)
09.30 uur – 10.30 uur	Instellingsbestuur J. van der Vleuten (directeur Hogeschool NHA), C. Prumpeler (manager Onderwijs), M. Perriens (operations manager)
10.45 uur – 11.30 uur	Docententeam J. Angenent (vakgroepcoördinator, voorzitter curriculumcommissie, afstudeerbegeleider), M. Bothof (hoofddocent ad interim), H. Ververs (docent privaatrecht, ethiek, afstudeerbegeleider), H. Bongers (docent internationale vakken, juridische vaardigheden, redeneren, argumenteren en pleiten), E. van de Laak (docent straf(proces)recht), J. van de Vorstenbosch (docent bestuurs(proces)recht, omgevingsrecht), S. Janssen (studieloopbaanbegeleider)
11.30 uur – 12.30 uur	Lunch en overleg panel (besloten)
12.30 uur – 13.15 uur	Leden examencommissie en kwaliteitsmanager M. Kolsteren (voorzitter examencommissie), B. Kok (lid examencommissie), M. Sharp (hoofd examenbureau), Y. de Heus (kwaliteitsmanager mbo/hbo)
13.15 uur – 13.30 uur	Toelichting leeromgeving, studievoorgang M. Janssen (supervisor studieloopbaanbegeleiding), S. Janssen (studieloopbaanbegeleider), M. Bothof (hoofddocent ad interim)
13.45 uur – 14.30 uur	Leden beroepenveldcommissie E.J. Molemans (advocaat-partner kantoordirecteur Boontje Advocaten), J.P. Matze (strategisch beleidsadviseur CAK), S.J. Vergouw (stafmedewerker Opleidingen, Rechtbank Amsterdam)
14.30 uur – 15.30 uur	Overleg panel (besloten)
15.30 uur – 15.45 uur	Beknpte terugkoppeling van bevindingen door voorzitter panel aan het management van de opleiding

Bijlage 3: Overzicht van bestudeerde documenten

Informatiedossier opleiding/instelling

- Informatiedossier toets nieuwe opleiding hbo-bachelor Rechten
- Beroeps- en opleidingsprofiel hbo Rechten
- Programmaoverzicht
- Onderwijs- en examenregeling
- Overzicht in te zetten personeel
- Overzicht beroepenveldcommissie
- Antwoorden op schriftelijke vragen panel

Documenten beschikbaar gesteld tijdens locatiebezoek

- Stichting Hogeschool NHA statutenwijziging, stichtingsbestuur, jaarplan hbo (2015), verslag van werkzaamheden (2014)
- Organisatie en personeel (organisatiebeschrijving hbo, docentenhandleiding, personeelsbeleidsplan, scholingsplan, voorzieningenbeleid)
- Kwaliteit (kwaliteitskader hbo opleidingen, kwartaalrapportages, rapportage studenttevredenheidsonderzoek (2014, 2015), vragenlijst en uitkomsten evaluatie beroepenveldcommissie Bedrijfskunde, Rechten, SPH (2014, 2015), evaluatie onder docenten (2014) interne auditverslagen, verslagen productaudits, management summary klantenmonitor (2013)
- Kwaliteitshandboek (ISO)
- Examencommissie (reglement examencommissie, reglement toetscommissie, vaststellingen beleid examencommissie, reglement Commissie van Beroep, jaarverslagen (2011/2012, 2013/2014), benoemingsbrief examiner, handboek examenbureau, agenda's en notulen vergaderingen examencommissie (2014, 2015)
- Beroepenveldcommissie (profiel en reglement, notulen beroepenveldcommissie Rechten, curricula vitae leden)
- Onderwijsbeleid (didactische concept, toetsbeleid, handboek hoofddocent, notulen)
- Curriculumcommissie Rechten (beleidsnotitie, notulen)
- Curriculum Rechten (beroeps- en opleidingsprofiel, landelijke documenten, body of knowledge and skills, onderwijs- en examenregeling, factsheets jaar 2 en jaar 3)
- Notitie praktijkgericht onderzoek
- Notitie internationalisering
- Aanvraagdossier toets nieuwe opleiding
- Studieloopbaanbegeleiding (persoonlijk ontwikkelingsplan, persoonlijk actieplan, portfolio, reflectie)
- Instructie docenten, bedrijven (instructie toetsconstructie, instructie thema-opdracht, instructie integrale opdracht)
- Tentamens met toetsmatrijzen
- Studiemateriaal opleiding Rechten, boekenlijst
- Informatievoorziening (studieinformatiegids, studiegids, brieven voor student, handleiding, instructie Studentenplaza, informatie over getuigschrift)
- Informatie bachelor Bedrijfskunde en onderwijsseenheid HRM, bachelor Bedrijfskunde

Het paneladvies is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op uitgebreide toetsing van de nieuwe opleiding hbo-bachelor Rechten van Stichting Hogeschool NHA.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)

Parkstraat 28

Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG

T 31 70 312 23 30

E info@nvao.net

W www.nvao.net

Aanvraagnummer 0003641